

LIBRIS

© Editura EIKON

We know
books

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IONAȘ, ANDA

Jocul iscusit al dramei / Anda Ionaș. - București : Eikon, 2022

ISBN 978-606-49-0785-1

792

Imagine copertă: fotografie din spectacolul „Maria de Buenos Aires”; pe
muzica lui Astor Piazzolla și libretul lui Horacio Ferrer; regia,
costumele și coregrafia: Răzvan Mazilu; decorul: Dragoș Buhagiar;
în imagine: Ana Bianca Popescu și Lucian Ionescu; o producție
CREART/TEATRELLI; foto: Andrei Gîndac

Design copertă: Marian Florea

Editor: Valentin Ajder

Anda Ionaș

Jocul iscusit al dramei

E I K O N
București, 2022

Cuprins

Cuvânt-înainte	5
SPECTACOLE ALE TEATRULUI NAȚIONAL	
„RADU STANCA” SIBIU	11
Faust. Despre râvna atotcuprinzătoare	11
Această plictiseală numită viață. Platonov	19
Ale tinereții valuri. Absolventul	22
BIZONI Fabula urbană #2	25
Conferința iraniană	29
D’ale carnavalului. Curat Caragiale!	40
Poezia durerii. De ce Hecuba?!	44
De veghe la Taj Mahal sau despre frumusețe „ca un animal hăituit”	49
Doamna de turtă dulce	55
Don Juan vine din război	60
Emigranții sau despre îndepărtarea de sine	65
Felii de viață cu O(felii)a Popii	69
Femeia-Țintă și cei zece amanți	74
Ghidul Copilăriei retrocedate – Trecutul și viitorul ca niște vase comunicante	77
Hedda Gabler – Când iubirea de putere surclasează puterea iubirii	81

Hess – despre un creștinism răsturnat	88
O călătorie simbolică într-un spațiu-timp cioranian – Ispita Cioran	92
Iubire cu năbădăi	96
Lecția	100
LIVE	105
Maestrul și Margareta	110
Revoluția Franceză în regia domnului de Sade – Marat/Sade	114
Martiri. Despre creștinismul radical	120
Metamorfoza existenței în experiență teatrală	126
Moroi sau despre „împreunarea cu un vis”	130
Iubirea – cea mai puternică armă în conflictul religios	135
Nora și dialectica privirii	140
Oare vine sau nu vine Godot?	146
Arhipelagul nipon e tot mai aproape. O poveste japoneză	149
Oidip	153
Omul care a văzut moartea	157
Opinia publică	162
Omul cel bun din Sîciuan	166
Orb de mină	170
Și florile de cireș se scutură. Povestea prințesei deocheate	174
Romulus cel Mare – o caricatură a războiului	180
Amadeus	184
Un spațiu-timp al tinereții veșnice – Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte	187

Ultima zi a tinereții	190
O călătorie de nuntă și de moarte cu tramvaiul lui Popescu – Un tramvai numit Popescu	194
Sprechen Sie Schweigen? / Vorbiți tăcere?	197
Bărbatul, animal periculos într-un nou habitat – Vulpoiul.....	201
10. Cine-i vinovat?.....	205

SPECTACOLE INVITATE ÎN FESTIVALUL INTERNAȚIONAL

DE TEATRU DE LA SIBIU (FITS).....	215
Apolodor. Călătoria unui Pinguin.....	215
Dans la bloc, pe muzica lui Bach.....	218
Despre București, cu revoltă, tristețe și dragoste – București. Instalație umană	221
Când muzica devine mijloc de revoltă.....	226
Când ploaia se va opri.....	230
Don Juan, eternul seducător	233
Eine Kleine Nachtmusik – caligrafie de Gigi Căciuleanu	238
Gardenia – despre fragilitatea relațiilor de familie.....	242
Hamlet, prințul Danemarcei sau despre lume în negativ	247
Maria de Buenos Aires – dansând cu Viața și cu Moartea	252
Shakespeare pe limba lui Dodin	257
Ionesco, cinci piese scurte	263
O furtună creatoare.....	266

Orașul cu fete sărace – cântecul de lebedă al inocenței.....	269
Pescărușul lui Cehov – O comedie?	275
Pe jumătate cântec	280
Când ultima sticlă verde va cădea, cortina se va trage definitiv.....	288
Portretul lui Dorian Gray	293
Scene din viața insectelor	296
Când presupusul inamic nu e decât un soldat de ciocolată – Soldatul de ciocolată	299
Arta ca formă de transsubstanțializare – Un stejar	304
Gâlceava omului cu Moartea. Plugarul și moartea	308

SPECTACOLE ALE DEPARTAMENTULUI DE ARTĂ TEATRALĂ DIN UNIVERSITATEA

„LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU	313
Antisocial.....	313
Adolescența – un zbor periculos la bordul unui avion de hârtie	317
Cutia de carton.....	321
„Ciudată mai e iubirea la oameni!”	324
La Lilieci.....	330
Pisica verde – despre poezie și crimă	333
Romeo și Julieta	336
The Climbers – șase tineri escaladând muntele vieții	340

SPECTACOLE ALE TEATRULUI

PENTRU COPII ȘI TINERET „GONG”	347
Gulliver vrea să fie mic.....	347
Micul Prinț și marile lui întrebări	352
Privighetoarea. Muzica ce dă viață.....	357
Regulile jocului	361
O istorie a copilăriei în patru ipostaze	365

SPECTACOLE ALE TEATRULUI NAȚIONAL „RADU STANCA” SIBIU

Faust. Despre râvna atotcuprinzătoare

„Îl știi pe Faust?” „Doctorul?” „Eroul meu!” „Un rob smintit... aparte o fierbere îl duce-n zări, departe.” Replicile de mai sus redau dialogul dintre Demiurg și Faust, așa cum apare el în traducerea lui Ștefan Augustin Doinaș la monumentalul poem dramatic al lui Goethe, *Faust*. „O fierbere”, pe care o resimte orice creator genial, l-a determinat și pe regizorul Silviu Purcărete să recreeze pentru public viziunea copleșitoare a poetului german, iar rezultatul a fost cu totul excepțional.

În această toamnă s-au împlinit 14 ani de când **Faust** se joacă la Sibiu, în aplauzele frenetice ale spectatorilor veniți din întreaga lume. Povestea impresionantă a punerii în scenă începe în 2007, când Sibiuul primește titlul de Capitală Culturală Europeană. Deși inițial intenționase să îi distribuie în rolurile principale pe Gheorghe Dinică și

Ștefan Iordache, regizorul decide până la urmă ca Faust să fie interpretat de Ilie Gheorghe (înlocuit în 2017, în urma tristei dispariții a acestuia, cu actorul Miklós Bács) iar Mefisto, în chip neașteptat, de o prezentă feminină: Ofelia Popii. Alături de aceștia, 80 de artiști erau angrenați în enorma mașinărie a spectacolului: cam toată echipa Teatrului Național „Radu Stanca”, completată de studenți și colaboratori.

Distins în 2008 cu două premii UNITER (pentru Cea mai bună scenografie– Helmut Stürmer și Cea mai bună actriță în rol principal– Ofelia Popii), spectacolul și-a urmat destinul european ce i-a fost hărăzit. După ce a înregistrat un succes remarcabil la Festivalul Goethe de la Frankfurt, acesta a fost invitat la Edinburgh, unde a fost primit cu un imens entuziasm, având parte de cinci reprezentații cu casa închisă și o mulțime de cronici elogioase din partea criticilor. BBC remarca „înlanțuirea de festinuri vizuale”, iar un jurnalist de la *The Observer* declara: „Mi-aș vinde sufletul să mai văd o dată acest Faust „. Impresionanta interpretare a Ofeliei Popii i-a adus acesteia prestigiosul premiu Herald Angel, oferit de publicația *The Herald* și Banca Scoției.

Am văzut Faust la premieră și apoi l-am revăzut după exact zece ani. Nu se mai juca la Hala Simerom, ci la Fabrica de Cultură. În rolul doctorului nu mai era Ilie Gheorghe, ci Miklós Bács. Cu toate acestea, diferențele erau minore. Vedeam, lucru rar, același spectacol, deși trecuseră anii. Actorii veneau cu aceeași energie înspre public iar Faust parcă întinerise puțin, păstrându-și în același timp

trăsăturile de caracter neschimbate. În loc să se altereze, spectacolul parcă se revigorase.

Fiindcă opera lui Goethe, căruia poetul german îi consacrase o bună parte din viață, este deosebit de complexă și de vastă, o reprezentarea scenică pe parcursul a două ore, cât durează montarea de la Sibiu, ar fi fost imposibilă. Din acest motiv, Silviu Purcărete a recurs la o decantare a textului, o epurare a sa, păstrând neatrinse liniile de forță ale discursului dramatic.

Concentrându-se în special pe relația antagonică Faust-Mefisto, el încearcă să suplinească parte din materialul textual la care s-a renunțat printr-o bogăție imagistică impresionantă, prin atenția acordată detaliilor și inventivitate tehnică. Spectacolul devine astfel o construcție grandioasă, pe măsura poemului dramatic, ce urmărea să ofere o alegorie filozofică a dramei umanității. Așa cum creația lui Goethe colmatează numeroase influențe artistice, politice și culturale (credințe păgâne și creștine, elemente stoice, principii ale umanismului renascentist), ce au marcat în decursul timpului circulația mitului faustic, tot așa și viziunea regizorală aduce la un loc austeritatea și ostentația (aceasta din urmă mai degrabă de sorginte barocă, decât renascentistă), trecute prin filtrul conștiinței postmoderne, capabile să ia distanță, să se joace cu convențiile, să construiască și să deconstruiască decoruri și lumi iluzorii.

Spectacolul începe cu „Prologul în cer”, care se descoperă spectatorilor după căderea cearșafului șifonat, ca un văl ce separă realitatea de lumea iluziei teatrale. Mefisto,

cocoțat pe un dulap, mângâie o bufniță (simbol al înțelepciunii dar și al morții, atât în mitologia sumeriană cât și în cea greacă). Suntem în cabinetul doctorului Faust, o încăpere sordidă, plină de praf și de funingine, de fum și „mucegai de cranii”. Maldăre de cărți și ziare mototolite se văd împrăștiate pe jos. Pereții sunt scorojiți și scriși, un schelet, mulaje reprezentând corpul omenesc și organele interne, păsări împăiate, borcane cu formol, toate stau mărturie asupra căutării acerbe a sensurilor vieții, a setei de cunoaștere. Discipolii, așezați cumiți, în bănci, și costumați identic, butonând laptopuri, sunt mai degrabă niște epigoni. Nu ies cu nimic în evidență, nu au identitate, par o masă amorfă, care scrie după dictare, o întruchipare colectivă a mediocrului învățacel Wagner, din textul lui Goethe, care nu cunoaște pasiunea pentru știință a maestrului său.

Muzica lugubră, semnată de Vasile Șirli, și luna, care se rostogolește dincolo de cele trei geamuri înalte creează suspans. Faust este un bătrân învățat, un spirit iscoditor, pe care știința vremii nu îl mai satisface. După ce și-a dedicat întreaga viață descoperirii tainelor universului, a ajuns într-un impas, nu mai găsește satisfacție în nimic. Și-ar dori fericirea, acea clipă de grație, pe care să o oprească în loc, dar cum aceasta se lasă așteptată, el ajunge să fie bântuit de gândul sinuciderii. Ezită însă să bea din cupa cu otravă, fiindcă aude un cântec delicat, cântat de voci cristaline de fecioare, care cu lumânări în mâini merg la Înviere. În sufletul lui Faust se naște speranța („Viața în lumină culorile îmi scoate”). Dincolo de geamuri, prin

intermediul proiecțiilor video, capătă contur imaginea Sibiului, centru al Renașterii transilvănene. În acest moment, în care deznădejdea se amestecă cu speranța, își face apariția și Mefisto, „spiritul ce-ntotdeauna neagă”, metamorfozat într-un câine negru. Cunosând aspirația spre universalitate a doctorului Faust (se vede aici influența gândirii renaștentiste), dorința lui de a descoperi viața sub varietatea formelor sale, Mefisto îi propune acestuia un pact, pe care Faust îl acceptă. Diavolul angajează să îi ofere cunoașterea absolută, completă, a vieții în schimbul sufletului său. Conform acestei înțelegeri, Aghiuță va deveni stăpân absolut al bietului suflet în momentul în care îi va fi procurat eroului o fericire atât de mare încât acesta va simți nevoia de a-i cere clipei să se oprească în loc.

Ofelia Popii dovedește o capacitate uluitoare de a se metamorfoza: latră, schelălăie, vocea îi este ba subțire, ba răgușită, se arată când ironică și arogantă, când lingușitoare și insidioasă. Mefisto este în viziunea lui Silviu Purcărete un hermafrodit, ce se adresează lui Faust cu gesturi lascive și îl îndeamnă spre plăceri vinovate. Poftelor păcătoase îi cade pradă și biata Margareta. „Destinul meu asupra ei să cadă/ Să pier cu ea-mpreună în abis!”, spune doctorul. Fata e întruchipată de un personaj colectiv, „un buchet” de Margarete, se poate spune, alcătuit din șapte copile, întruchipări ale purității, inocenței, naivității, pe care Faust le va pângări.

Noaptea Valpurgiei continuă dezmățul deja început, prin invitația adresată spectatorilor de a pătrunde dincolo de scenă, în spațiul halei industriale, transformate într-un

univers decadent, în care Mefisto este amfitrionul, de data aceasta costumată în curtean al casei regale, purtând o perucă supradimensionată de culoare roșie. Muzica devine din ce în ce mai alertă, zidurile se mișcă, vrăjitoarele pândesc atârinate de scripeți, noaptea valpurgiei se dezlănțuie. Arătări fel de fel (porci, rinoceri, paji, figuri nobiliare, prostituate, pirotehniști, acrobați) compun un univers al simțurilor exacerbate, al animalității, perversităților și exhibiționismului.

Totul este monumental, hiperbolizat. Țipetele zgârie auzul, culorile agrează retina. Infernul nu e zugrăvit așa cum ne-am așteptat, ca un loc al suferinței și al penitenței, ci este mai degrabă o expresie a *kitsch*-ului și a stridențelor, un tablou orgiastic șocant și dezgustător în care domnește pofta și nesațul. „Noaptea Valpurgiei este un bâlci, nu o călătorie în iad. Un bâlci! L-am făcut inspirat de bâlciul de la Bolintin, pe care l-am văzut prin anii 80. Cu fete care scuipă foc, cu lume care strigă... Dacă era chiar în iad, mă gândeam și făceam ceva mai rafinat...”, declara Silviu Purcărete. Faust este purtat de Mefisto nu într-un spațiu spiritual, al muștrărilor conștiinței, al durerii sufletești, al neiubirii, ci într-unul al dragostei carnale, al degradării morale. Imagini coșmărești se derulează în fața ochilor spectatorilor: un cap însângerat de porc purtat pe o tavă, un cuplu nobiliar călare pe un rinocer, vrăjitoare atârinate una de alta, femeii care se iubesc cu porcii, un șoarece roșu ieșind din gura unei prostituate, etc. Prins în caruselul plăcerilor, Faust uită de biata Margareta, care va muri răpusă de suferință.

În partea a treia a spectacolului publicul se întoarce la locul său în sală. Îl regăsim pe Faust vizitat de patru personaje ce personifică Lipsa, Datoria, Grija și Nevoia, în rochii lungi și negre, anticipând apariția morții. Ele îi lipesc pe ochi niște benzi în X, semn că și-a pierdut lumina vederii: „Oamenii toată viața lor sunt orbi/ Tu, Faust, fii acum, la urmă!” Imaginea doctorului în amurgul vieții e ilustrată de o figurină din plastilină, pe care Grija o rupe în bucăți. Câțiva figuranți îi fabrică sicriul, dar, surpriză! Sicriul nu-l încapă. Cinic, Mefisto îi pândește spiritul pentru a-l prinde și a-l duce cu el: „Când duhul va zbura, i-arăt înscrisul.” Însă, în lunga sa călătorie prin viață, conștiința lui Faust s-a îmbogățit treptat, iar dorința de cunoaștere s-a transformat în năzuința de a făuri acte nobile în folosul comunității. Acea în care nu mai trăiește pentru sine, ci pentru ceilalți, e clipa pe care ar vrea să o-nlănțuie Faust.

Ca atare, sufletul său îi scapă lui Mefisto, lăsându-l în final descumpănit. „Unde-a dispărut grămada?/ S-a ridicat la cer cu prada.” Scuipă, blestemă, se palmuiește singur, răscolește pământul de sub trapă, dar în zadar. Faust este mântuit.

Silviu Purcărete scrie istorie cu această splendidă punere în scenă, care merge de la sublim la grotesc, având atributele unei adevărate epopei dramatice.

Euphorion, 2021

Faust

De: J. W. Goethe

Regia: Silviu Purcărete

Traducerea: Șt. A. Doinaș

Decor și light design: Helmut Stürmer

Costume: Lia Manțoc

Muzică originală: Vasile Șirli

Orchestrație: Doru Apreotesei

Video: Andu Dumitrescu

Asistent scenografie: Daniel Răduță

Distribuție: Ofelia Popii, Miklós Bács, Ioana Antal, Andreea Preda, Iunis Minculete, Simona Negrilă, Andrada Oltean, Francesca Pop, Emilia Ivan, Oana Brânzan, Patricia Buraga, Cristian Stanca, Johanna Adam, Ioana Cosma, Veronica Arizancu, Emőke Boldizsár, Diana Fufezan, Ioana Blaga Frunzescu, Raluca Iani, Mariana Mișu-Plier, Serenela Mureșan, Fabiola Petri, Gabriela Pîrlițeanu, Cristina Ragos, Cristina Stoleriu, Dana Taloș, Arina Ioana Trif, Cendana Trifan, Codruța Vasii, Mihai Coman, Ali Deac, Alexandru Malaicu, Adrian Matic, Adrian Neacșu, Cătălin Neghină, Eduard Pătrașcu, Viorel Rață, Vlad Robaș, Ștefan Tunsoiu, Iustinian Turcu, Marius Turdeanu, Pali Vecsei, Liviu Vlad, Andrei Gîlcescu, Horia Fedorca, Yannick Becker, Dorin Pitariu, Lucian Fabro, Călin Filip, Ciprian Oancea, studenții Departamentului de Artă Teatrală din cadrul ULBS, Câinele Faust

Această plictiseală numită viață. Platonov

Duminică, 14 octombrie 2012, Teatrul Național „Radu Stanca” a prezentat premiera spectacolului **Platonov**, în regia lui Alexandru Dabija, după o piesă de tinerețe, neterminată a lui Cehov. Acțiunea se construiește în jurul lui Mihail Vasilici, zis și Platonov, învățător de țară, șarmant, volubil, al cărui farmec seduce mai toate femeile din cercul său de apropiați.

Cu toate acestea, el ascunde sub masca superficialității, și uneori chiar a grosolăniei, o conștiință tragică. Personajul interpretat de Nicu Mihoc, așa cum acesta ne-a obișnuit, cu o dezinvoltură și un talent remarcabile, este un visător însingurat, un resemnat dezamăgit de viață. Aproape fără a mai spera la fericire, el pendulează între excese bahice la petreceri unde disimulează buna dispoziție, și o stare de lăncezeală continuă. Plictiseala, una dintre temele frecvente în teatrul lui Cehov, este expresia unei lumi inerte și dezgustate, aspirând în taină la un moment de grație care să îi aducă fericirea. „Mi s-a urât de atâta plictiseală. Nu știu ce să mai fac!”, spune Ana Petrovna, iar Platonov îi declară scârbit Grecovei: „Iubesc o proastă, și pe aia o iubesc din plictiseală...”

Aproape toate personajele au un vis neîmplinit. Nevoia de a depăși inerția existențială, banalul cotidian, le determină să-și creeze un ideal erotic intangibil. Văduva Ana Petrovna, în interpretarea Serenelei Mureșan, este o femeie tânără, frumoasă, o prezență fermecătoare, cu o mare forță interioară, capabilă să medieze conflictele dar și să-și adune energiile sufletești pentru o dragoste imposibilă. Deși este iubită de Porfiri Semionovici, ea visează la Platonov, care la rândul lui își cultivă nostalgia pentru o idilă din tinerețe cu Sofia Egorovna (Ofelia Popii), pe care o reîntâlnește după mulți ani. Sentimentele lor sunt însă un melanj de speranță și durere, regăsindu-se deopotrivă căsătorii și nefericiți. Așteptările neconfirmate, pasiunile și conflictele mai vechi răbufnesc atunci când majoritatea invitaților Anei Petrovna se îmbată. Bucuria reîntâlnirii pe care ei o afișaseră se dovedește falsă.

Personajele vorbesc continuu, spun banalități, în încercarea de a umple un gol, de a uita lipsa de sens a vieții lor, de a se autoiluziona. Dialogul steril, este în esență un întreg șir de monologuri prin care nu se realizează o comunicare reală, ci mai degrabă o evoluție a conștiinței de sine, însoțită de o iremediabilă tristețe.

Platonov este un spectacol de tip clasic. Scenografia lui Dragoș Buhagiar nu este gândită ca o reconstituire a timpului istoric sau a spațiului geografic, ci ea ilustrează un univers cât se poate de uman, de palpabil. Cum personajele nu sunt simboluri, ci ființe vii, ce se confruntă cu degradarea, cu descompunerea propriilor vieți, tot așa și spațiul primitor este expresia individuației. Compoziția

muzicală melancolică semnată de Vasile Șirli, se repetă constant, obsedant, indiferent de personajul care interpretează la pian într-o monotonie specifică vieții.

Piesă de tinerețe a dramaturgului rus, **Platonov** anunță temele și atmosfera atât de ușor de recunoscut ale creațiilor ce vor urma. Incertitudinea pe care se sprijină existența în timpul lănced de dinaintea izbucnirii primului război mondial se repercutează asupra psihicului personajelor, care văd în erotism o ultimă redută în calea neantului. Meritul lui Alexandru Dabija este fidelitatea față de spiritul textului, efortul de a prezenta un Cehov cât se poate de uman, într-o distribuție ce merită toată aplauzele.

Euphorion, 2012

Platonov

Regia și adaptare scenică: Alexandru Dabija

Scenografia: Dragoș Buhagiar

Muzica originală: Vasile Șirli

Asistent regie: Patricia Katona

Asistent decor: Vladimir Iuganu

Traducere: Marina Pali

Distribuție: Nicu Mihoc, Serenela Mureșan, Cendana Trifan, Ofelia Popii, Adrian Matioc, Marius Turdeanu, Dan Glasu, Cristina Ragos, Cristian Stanca, Mihai Coman, Pali Vecsei, Rodica Mărgărit, Liviu Vlad, Vlad Robaș, Ioan Paraschiv, Eduard Pătrașcu, Paul Bondane; La Pian: Pali Vecsei